

Halit EGESoy
Pamukkale University, School of Sport Science and Technology, Denizli-Turkey
hegesoy@pau.edu.tr

ORIGINAL ARTICLE

THE INVESTIGATION OF TURKISH SOCCER SUPER LEAGUE COACH CHANGES

Abstract

The purpose of this study was to examine the replacements of the soccer coaches in the Turkish Professional Super league, between the year of 1997-2007, and how these replacements affect their teams. The data in this study were obtained from 'Turkish Soccer Archives' web page by Alper Duruk and Turkish Soccer Federation's formal web pages in last 10 years. The current study's data were examined throughout the tables created by Excel program. According to our findings, 116 soccer teams replaced their coaches in the last 10 years in Turkey. Total 310 soccer coaches have worked in the super league. 234 of them were Turkish and 76 of them were international. Approximately 31 soccer coaches were employed in one season. Each soccer team also employed 1.7 soccer coaches per year. %30.6 of the replacement of soccer coaches were accomplished within the first 6 top soccer teams, %21.6 of these replacements were happened in the soccer teams which have 7-12 league degrees and %47.8 of those replacement were accomplished in the soccer teams which finished the super league within 13-18 degrees. It could be seen that significant differences were found between European and Turkish leagues. While six soccer coaches had been replaced in last 2 years in Germany, the numbers of these replacements were 24 in Turkey. Finally we can say that if the soccer teams want to be successful they will work with the soccer coaches in a long time.

Key Words: Soccer, Super League, Coaches

TÜRKİYE FUTBOL SÜPER LİGİ TEKNİK DİREKTÖR DEĞİŞİKLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Özet

Bu çalışmanın amacı, 1997-2007 yılları arasındaki 10 yıllık süreçte Türkiye Profesyonel Futbol Süper Liginde yaşanan teknik direktör değişiklikleri ve bunların takımlar üzerindeki yansımalarının neler olduğunun ortaya çıkarılmasıdır. Bu amaçla çalışmamız kapsamında, Türkiye Futbol Federasyonu'nun resmi web sitesinde yer alan geçmiş yıllara ait veriler kullanılmıştır. Aynı şekilde Süper Ligin son 10 yılıyla ilgili genel istatistikleri için Alper Duruk'un "Futbol Arşivi Veri Bankası" ve Erdinç Sivritepe'nin "Türk Futbolu Arşiv Bilgileri"nden faydalanılmıştır. Elde edilen veriler, Excel programında tablo haline getirilerek ayrı ayrı yorumlanmıştır. Araştırma verilerine göre, Turkcell Süper Liginde son 10 yılda 234'ü Türk, 76'sı yabancı olmak üzere toplam 310 teknik direktörün görev yaptığı görülmektedir. Son 10 yıllık periyotta takımların sezonluk teknik direktör ortalamasının 31 olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar, her takımın bir sezonda ortalama 1,7 teknik direktör çalıştığını ve Turkcell Süper Ligi'nde her hafta ortalama bir teknik direktör değişikliğinin yaşandığını göstermektedir. Yapılan teknik direktör değişikliklerinin % 47,8'nin alt sıralarda, % 21,6'nın orta sıralarda, % 30,6'nın da üst sıralarda yer alan takımlarda yaşandığı görülmektedir. Son 2 yılda Avrupa ülkeleri ve Türkiye'deki teknik direktör değişiklikleri arasında sayısal olarak önemli farklılıklar olduğu görülmektedir. Verilere göre, son 2 yılda en az teknik direktör değişikliği yapılan ülkenin 6 değişiklik ile Almanya, en fazla teknik direktör değişikliği yapılan ülkenin de 24 değişiklik ile Türkiye olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak, Futbol kulüplerinin kalıcı başarılar elde edebilmesi için takımlarını yöneten teknik direktörler ile daha uzun süreler çalışması gerektiğini söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Futbol, Süper Lig, Teknik direktör

Giriş (Introduction)

Antrenör sözcüğü, 14. yüzyılda Macar kökenli olan ‘sturdy’den gelmektedir. Bu sözcük o yıllarda insanları arazilere, savaş alanlarına taşıyan araçlar için kullanılırdı. Sturdy’nin bugünkü İngilizce anlamı ise güçlü, kuvvetli, dayanıklı, azimli olarak Türkçe’ye çevrilebilir. Hatta İngilizcede antrenör anlamına gelen coach sözcüğü, yolcu otobüsü, yolcu vagonu anlamlarını da taşımaktadır (Konter, 1996).

Teknik direktör ya da coach, çalıştırdığı takımın yapılacak karşılaşmada ne tür bir taktik gerçekleştireceğini, oyuncu veya oyuncuların karşılaşmada nasıl bir görev yapacağını, takımda kimlerin kadroda bulunacağını tespit eden en yetkili kişidir. Antrenmanlarda sporcuların çalışmalarını ve durumlarını gözlemleyen ve bu kişilerin antrenman performanslarını dikkate alarak karşılaşmalarda kimin oynayacağını belirleyen kişi olup aynı zamanda sporcuların oyun bilgilerini ve mücadele şekillerini daha önceden belirlenen taktiklere uygun gerçekleştirme çabasında olan yetkilidir.

Bir başka tanıma göre, teknik direktör, futbol takımlarını teknik anlamda yöneten, o takımın başarısı için mücadele eden ve geleceğini planlayan kişi olarak tarif edilebilir. Bu nedenle iyi bir teknik direktör, teknik açıdan yeterli bilgiye sahip olduğu kadar yönetsel becerilere de sahip olmalıdır. Bu, teknik direktörün bilgi, deneyim ve kişiliğinin bir ürünüdür (Erdem, 2005).

Counsilman’a göre teknik direktör şöyle tanımlanmaktadır; ‘Bir amaç için mücadele eden insanların (sporcuların) eğitimi yöneticisidir. Teknik direktör, bu amaç doğrultusunda sporcularına zekice yönlendiricilik yapmaktadır (Konter, 1996).

Modern spor anlamında ise teknik direktör, sporcularını performanslarının doruğuna taşıyan, onların fiziksel, sosyal, duygusal ve zihinsel kapasitelerinin gerçekleştirilmesine yardımcı olan ve karşılaşmalara hazırlayan kişidir (Erdem, 2005).

Futbol takımlarının başarı ve başarısızlıklarında kulüp yönetimlerinin, futbolcuların, taraftarların, medyanın etkisi olduğu gibi teknik direktörlerinde bir etkisi olduğu bilinmektedir. Teknik Direktörlerin teknik ve taktik bilgileri, iletişim ve yönetim becerileri, psikolojik yapıları, inanç ve değerleri, heyecan ve motivasyonları onların başarısına etki eden faktörlerdir (Konter, 1996).

Dünya futbolu, son 10 yılda çok hızlı bir değişim göstermiştir. Futbol takımlarının gelirlerinin son 10 yılda 4 kat arttığı düşünülürse, her takım bu pastadan daha fazla pay alabilmek için daha başarılı olma çabası içindedir. Bunun sonucu olarak da, daha büyük başarıya endekli bir futbol kültürü meydana gelmiştir. Tabii bu durum, yöneticilerde, futbolcularda ve özellikle teknik direktörlerde büyük bir baskı oluşturmaktadır. Bu baskı neticesinde oluşan bir başarısızlık durumunda da fatura, genellikle teknik direktörlere kesilmekte, teknik direktörler ya istifaya zorlanmakta ya da görevlerine son verilmektedir.

Futbolun; sportif bir oyun yada sportif savaş veya prestij olarak görüldüğü ülkelerde uygulamalarda farklılıklar görülebilmektedir. Bilinçli tüketim ya da köklü kültürel dokuları olan ülkelerle, bilinçsiz tüketim ya da spor kültürü gelişmemiş toplumdaki teknik adam değişikliklerinde, anlayış olarak önemli farklılıklar bulunmaktadır (Filiztekin, 2004).

Uruguaylı ünlü yazar Eduardo Galeno “**Gölgede ve Güneşte Futbol**” isimli kitabında; Gösteri makinesi futbol her şeyi öğütür. Her şey bir süre sonra yok olur. Tüketim toplumlarının tüm ürünleri gibi teknik direktörler de kullanılıp atılabilir. Seyirciler bir gün “**çok yaşa**” diye bağırdukları teknik direktörlerine ertesi gün “**istifa**” diye bağırabilir.” Diyerek, bunu onların kaderi olarak gördüğünü söylemektedir (Ulagay, 2005).

Dünyadaki birçok futbol takımı, yaşadığı bir başarısızlık durumunda ilk iş olarak teknik direktör değişikliğine gitmektedir. Bu değişiklik neticesinde başarısızlığın sona ereceği ve kısa sürede başarılı sonuçların geleceği düşünülmektedir. Yapılan teknik direktör değişikliklerinin takımlarda kısa bir süre içinde olumlu bir etki yarattığı kısmen söylenebilir.

Takımında görevine yeni başlamış teknik direktörün, psikolojik ve sosyolojik boyutu eksik kalmış oyunculardan oluşan bir takımda, kısa sürede başarılı sonuçlar alması mümkün

olabilir. Fakat sonraki dönemlerde sık antrenör değişikliği yapan takımların başarılı olamadıkları daha da kaos ortamına sürüklendikleri görülmektedir. Kulüp, takım ve oyuncu profiline uygun antrenör seçemeyen takımların, istikrarlı ve kalıcı başarıya ulaşmaları mümkün olmamaktadır. Bu konudaki istatistiklere bakıldığında, sık yapılan teknik direktör değişikliklerinin takımları daha da çıkmaza sürüklediği ve takımların başarısız neticeler almasını önleyemedikleri görülmektedir (haberturk.com).

Teknik direktör değişikliği, özellikle Türkiye’de son dönemlerde çok sık görülen bir durum haline gelmiştir. Futbolda profesyonelliği benimseyememiş, kurumsallaşmasını tamamlayamamış kulüplerin, doğru ve etik olmayan spor dışı çözüm yollarını daha çok benimsedikleri görülmektedir.

Ülkemizdeki futbol takımlarının yöneticileri, futbolun içinden gelmemeleri ve yeterli yönetim vasfına sahip olmamalarından dolayı, kulüp içinde yaşanan bir başarısızlık durumunda ilk iş olarak teknik direktör değişikliğine gitmektedirler.

Her alanda olduğu gibi futboldaki başarı için de istikrar olmazsa olmazlar arasında bulunmaktadır. Ne var ki Türk futbolda, teknik direktör istikrarından maalesef bahsedilememektedir. Avrupa’nın önemli takımlarında görev yapan teknik direktörler, uzun yıllar takımlarında görev yapabiliyor iken, Türkiye’de bu süre alınan sonuçlara göre belirlenmekte ve birkaç maçla sınırlı olabilmektedir.

Günümüzde büyük başarılar hedefleyen futbol takımları, çağdaş yönetim anlayışıyla, Kulüp yapısına uygun hedefler ve stratejiler doğrultusunda, doğru futbolcular ve teknik kadrolarla, güven ve saygı ortamı yaratarak, geleceğe yönelik planlı çalışmalarla istikrarlı ve kalıcı başarılar elde edebilirler.

Yöntem (Method)

Bu çalışmada, 1997-2007 yılları arasındaki 10 yıllık süreçte Türkiye Profesyonel Futbol Süper Liginde yaşanan teknik direktör değişiklikleri ve bunların takımlar üzerindeki yansımalarının neler olduğunun ortaya çıkarılması hedeflenmektedir.

Bu amaçla çalışmamız kapsamında, Türkiye Futbol Federasyonu’nun resmi web sitesinde yer alan geçmiş yıllara ait veriler kullanılmıştır. Aynı şekilde Süper Ligin son 10 yılıyla ilgili genel istatistikleri için Alper Duruk’un “**Futbol Arşivi Veri Bankası**” ve Erdinç Sivritepe’nin ‘**Türk Futbolu Arşiv Bilgileri**’nden faydalanılmıştır.

Yapılan çalışmada, son 10 yılda Turkcell Süper Lig’inde yer alan takımlar ve bu takımların ligdeki dereceleri, ligde bulunma yılları ve görev verdiği teknik direktör sayıları, şampiyon olan, ilk 3 dereceyi elde eden ve küme düşen takımların teknik direktör sayıları ve yüzdeleri, ligde en çok görev yapan teknik direktörlerin dağılımları, takımlarda yaşanan teknik direktör değişikliklerinin takımların ligi bitirme derecelerine göre dağılımları gibi durumların istatistiksel analizleri yapılmıştır. Ayrıca elde edilen verilerin, İngiltere, İspanya, İtalya, Almanya, Fransa gibi Avrupa’nın önemli futbol liglerindeki verileriyle bir karşılaştırması da yapılmıştır.

Elde edilen veriler, Excel programında tablo haline getirilerek ayrı ayrı yorumlanmıştır.

Bulgular (Findings)

Verilerden analiz sonuçlarına göre elde edilen bulgular aşağıda tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo1 deki bulgulara göre, Turkcell Süper Liginde son 10 yılda toplam 35 farklı takım yer almış ve sadece 3 takım şampiyon olabilmıştır. Bu süreçte şampiyon olma başarısı gösteren takımlardan GS'da 6, FB'de 9 ve BJK'da toplam 11 teknik direktörün görev yaptığı görülmektedir. Bu takımların dışında, 8 yıllık sürede toplam 6 teknik direktörle çalışan İstanbulspor'un en istikrarlı takım olduğu tespit edilmiştir (turkfutbolu.net; angelfire.com; tff.org.tr).

Tablo 2'ye bakıldığında, Turkcell Süper Liginde son 10 yılda 234'ü Türk, 76'sı yabancı olmak üzere toplam 310 teknik direktörün görev yaptığı görülmektedir. En çok teknik direktör değişikliğinin yaşandığı sezon 39 değişiklik ile 1997-98 sezonu olurken, en az değişikliğin yaşandığı sezon da 27 değişiklik ile 2004-05 sezonu olmuştur. Ayrıca bu 10 yıllık periyot da 116 takımın teknik direktör değişikliği yaptığı, şampiyon olan takımların teknik direktörlerinin 4'ünün Türk, 6'sının yabancı olduğu, şampiyon olan takımların toplam 26, buna karşın küme düşen takımların da toplam 94 teknik direktörle çalıştıkları tespit edilmiştir(angelfire.com).

Tablo 1. Son 10 yılda Turkcell Süper Liginde yer alan takımlar ve bu takımların ligdeki dereceleri, bulunma yılları ve görev verdiği teknik direktör sayıları

Takım adı	Ligdeki dereceleri		Ligde bulunma yılı	Çalıştığı antrenör sayısı	Takım adı	Ligdeki dereceleri		Ligde bulunma yılı	Çalıştığı antrenör sayısı
	En iyi	En kötü				En iyi	En kötü		
1. Fenerbahçe	Şampiyon(4)	6	10	9	19. Kayseri	5	16	4	6
2. Galatasaray	Şampiyon(5)	6	10	6	20. Altay	7	16-16	4	12
3. Beşiktaş	Şampiyon(1)	6	10	11	21. Ankara	7	14	3	5
4. Trabzon	2	14	10	17	22. Sakarya	-----	16-18-18	3	8
5. Ankaragücü	3	14	10	19	23. Göztepe	7	17-17	3	11
6. Gençlerbirliği	3	14	10	18	24. Erzurum	13	17	3	11
7. Gaziantep	3	15	10	15	25. Elazığ	13	18	2	6
8. Samsun	5	17	9	13	26. A. Sebat	13	18	2	6
9. Denizli	5	15	8	9	27. K. Erciyes	10	17	2	5
10. Bursa	8	16	8	12	28. Yozgat	7	18	2	5
11. İstanbul	4	17	8	6	29. Van	-----	18-18	2	5
12. Rize	9	16	6	14	30. Ç. Dardanel	11	17	2	6
13. Antalya	6	16-17	6	13	31. Karabük	9	18	2	3
14. Kocaeli	5	18	6	9	32. Sivas	7	8	2	2
15. Malatya	5	16	5	11	33. V. Manisa	12	12	2	3
16. Diyarbakır	12	18	5	12	34. Siirt	-----	16	1	3
17. Adana	9	17-18	5	11	35. Şeker	-----	17	1	2
18. Konya	7	11	4	6					

Tablo 2. Son 10 yılda Turkcell Süper Liginde yer alan takımların Teknik direktör sayıları şampiyon olan, ilk 3 dereceyi elde eden ve küme düşen takımların teknik direktör sayıları ve Yüzdeleri

Futbol Sezonu	Görev yapan antrenörlerin toplam sayısı	Görev yapan Türk antrenörlerin sayısı	Görev yapan yabancı antrenörlerin sayısı	Antrenör değişikliği yapan takım sayısı	Şampiyon olan takımın antrenörü		Ligi ilk 3 sırada bitiren takımların antrenörleri		Ligi son 3 sırada bitiren takımların antrenörleri	
					Türk	Yabancı	Türk	Yabancı	Türk	Yabancı
2006 – 2007	31	20	11	12	Yabancı		1. Y 2. Y 3. Y		16. T 17. T 18. T	
2005 – 2006	32	24	8	12	Yabancı		1. Y 2. Y 3. Y		16. T 17. T 18. T	
2004 – 2005	27	23	4	12	Yabancı		1. Y 2. T 3. Y		16. Y 17. T 18. T	
2003 – 2004	31	26	5	12	Yabancı		1. Y 2. T 3. Y		16. T 17. Y 18. T	
2002 – 2003	29	23	6	12	Yabancı		1. Y 2. Y 3. T		16. T 17. T 18. T	
2001 – 2002	28	21	7	11	Yabancı		1. Y 2. Y 3. Y		16. Y 17. T 18. T	
2000 – 2001	30	23	7	11	Türk		1. T 2. Y 3. T		16. T 17. T 18. T	
1999 – 2000	32	25	7	14	Türk		1. T 2. Y 3. T		16. T 17. T 18. T	
1998 – 1999	31	22	9	7	Türk		1. T 2. Y 3. Y		16. T 17. T 18. T	
1997 – 1998	39	27	12	13	Türk		1. T 2. Y 3. Y		16. T 17. T 18. T	
TOPLAM	310	234 %75.4	76 %24.6	116 %64.4	TÜRK	YABANCI	TÜRK	YABANCI	TÜRK	YABANCI
					4 %40	6 %60	9 %30	21 %70	27 %90	3 %10

Tablo 3. Son 10 yılda Turkcell Süper Liginde en çok görev yapan teknik direktörlerin dağılımları

Adı soyadı	Çalıştırdığı takım sayısı
1. Yılmaz VURAL	13
2. Sakıp ÖZBERK	11
3. Erdoğan ARICA	11
4. Hüseyin KALPAR	10
5. Hikmet KARAMAN	10
6. Giray BULAK	9
7. Ümit KAYIHAN	9
8. Samet AYBABA	9
9. Nejat BİYEDİÇ	9
10. Güvenç KURTAR	8
11. Ziya DOĞAN	8
12. Rıza ÇALIMBAY	8
13. Saffet SUSİÇ	5
14. Aykut KOCAMAN	4
15. Nurullah SAĞLAM	4
16. Ersun YANAL	4
17. Fatih TERİM	4

Tablo3'e bakıldığında, son 10 yılda Futbol Liglerinde görev yapan teknik direktörlerden Yılmaz Vural, 13 takımda görev yaparak en fazla takımda görev yapan teknik adam olmuştur. Yılmaz Vural'ı 11'er takım çalıştıran Sakıp Özberk ve Erdoğan Arıca izlemektedir.

Tablo 4. Son 10 yılda Turkcell Süper Liginde mücadele eden takımlarda yaşanan Teknik direktör değişikliklerinin lig konumlarına göre dağılımları

Takımlar	Teknik direktör değiştirme sayısı	Yüzdesi (%)
Ligi ilk 6 içinde bitiren takımlar	95	% 30,6
Ligi 7-12 içinde bitiren takımlar	67	% 21,6
Ligi 13-18 arasında bitiren takımlar	148	% 47,8

Tablo4'e bakıldığında, son 10 yılda Futbol Liglerinde yapılan teknik direktör değişikliklerinin % 47,8'nin alt sıralarda, % 21,6'nın orta sıralarda, % 30,6'nın de üst sıralarda yer alan takımlarda yaşandığı görülmektedir.

Tablo 5. Son 2 yılda Avrupa Ülkeleri ve Türkiye’de Teknik Direktör değişikliği yapan kulüp sayıları

Ülke	Ligdeki Takım Sayısı	Teknik Direktör Değişikliği Yapan Takım Sayısı
İngiltere	20	13
İspanya	20	14
İtalya	20	9
Almanya	18	6
Fransa	20	18
Türkiye	18	24

Tablo5’e bakıldığında, son 2 yılda Avrupa ülkeleri ve Türkiye’deki teknik direktör değişiklikleri arasında sayısal olarak önemli farklılıklar olduğu görülmektedir. Verilere göre, son 2 yılda en az teknik direktör değişikliği yapılan ülkenin 6 değişiklik ile Almanya , en fazla teknik direktör değişikliği yapılan ülkenin de 24 değişiklik ile Türkiye olduğu belirlenmiştir(Ulagay, 2005).

Tartışma ve Sonuç (Discussion and Conclusion)

Analiz sonuçlarına göre elde edilen bulgular, literatür çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Turkcell Süper Liginde son 10 yılda toplam 35 farklı takım yer almış ve sadece 3 takım şampiyon olabilmıştır. Galatasaray’ın 6, Fenerbahçe’nin 9, Beşiktaş’ın 11 teknik direktörle çalıştıkları belirlenmiştir. Ayrıca, şampiyonluk sevinci yaşayan 4 kulübümüzün (F.Bahçe, G.Saray, Beşiktaş, Trabzonspor) son 21 yılına baktığımızda ilginç rakamlar ortaya çıkmaktadır. Bu sürede F.Bahçe ile Trabzonspor’da 28, G.Saray ile Beşiktaş’da ise 15’er teknik direktör değişikliği gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu takımların dışında, süper ligde oynadığı 8 yıllık sürede toplam 6 teknik direktörle çalışan İstanbulspor’un ligin en istikrarlı takımı olduğu tespit edilmiştir(ajansspor.com).

Avrupa ülkelerine bakıldığında, aynı süreçte Manchester United ve Arsenal takımlarının 1, Liverpool ve Milan gibi takımlarında toplam 2 teknik direktörle çalıştıkları tespit edilmiştir. Türkiye’de teknik direktörlerin görev süreleri birkaç maçla sınırlı iken Avrupa’nın önemli takımların da görev yapan teknik direktörlerin yıllarca takımların başında kaldıkları görülmektedir.

Türk futbol takımlarının 10 yıllık süreçte, 234 yerli, 76 yabancı toplam 310 teknik direktörle çalıştıkları görülmektedir. Süper Lig’de takımların bir sezonda ortalama 31 teknik direktöre görev verdiği tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, her takımın bir sezonda ortalama 1,7 teknik direktörle çalıştığını ve Turkcell Süper Ligi’nde her hafta ortalama bir teknik direktör değişikliğinin yaşandığını göstermektedir. Süper ligde kesintisiz oynayan takımların görev verdiği teknik direktör sayısı 95 ve ortalaması 1.35 iken küme düşen takımların görev verdiği teknik direktör sayısı 94 ve ortalamasının da 3.13 olduğu tespit edilmiştir. Bu verilere göre Türkiye’de teknik direktörlerin takımlarda çalışma süresi 1 yıldan bile az iken (0.9 yıl) Avrupa’nın futboldaki önemli ülkeleri ve takımları, bu konuda daha istikrarlı bir tavır sergilemekte, teknik direktörleri ile daha uzun süreler çalışmayı yeğlemektedirler.

Bu konuyla ilgili yapılan bir çalışmada, internetteki bir futbol sitesi tarafından Futbolseverlere “Türkiye’de erken teknik direktör değişikliğinin sorumlusu kim?” sorusu sorularak internet üzerinden cevaplamaları istenmiştir. Ankete katılanlar % 37,11’i basını, %28,68’i alınan kötü sonuçları, %12,11’i taraftarı, % 22,11’i de yönetimi bu işin sorumlusu olarak gördüklerini belirtmişlerdir(ajansspor.com).

Manchester United’ın Sir ünvanlı menejeri Alex Ferguson’un 21, Arsenal’in menajeri Arsene Wenger’in 11 ve Fransız Auxerre’nin menajeri Guy Roux’un 44 yıl takımlarında kesintisiz çalışmaları, futbol tarihine geçen önemli bilgilerdir. Bu alanda Türkiye’deki rekor da, Galatasaray’da 4 yıl üst üste çalışan Fatih Terim ile Beşiktaş’ı 6,5 yıl çalıştıran Gordon Milne’ye aittir.

1878 yılında kurulan Manchester United’ı 129 yılda sadece 17 teknik direktör, 1886 yılında kurulan Arsenal’i 18 teknik direktör, 1892 yılında kurulan Liverpool’u da 16 teknik direktörün çalıştırması bizim değerlerimizle karşılaştırıldığında oldukça ilginç bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Arsenal takımında bugüne kadar ortalama her 5,5 yılda bir teknik adam değişikliği yaşanırken ülkemizde bu anlamda en istikrarlı takımın Galatasaray olduğu, Galatasaray’da bugüne kadar tam 60 teknik adamın görev yaptığı ve Galatasaray takımının her 1,7 yılda bir teknik direktör değişikliğine gittiği belirlenmiştir (Demir, 2007).

Bugün ülkemizde 18’i Süper Ligde olmak üzere toplam 151 profesyonel kulüp bulunmasına rağmen Türkiye Futbol Antrenörleri Derneği (TÜFAD) verilerine göre diplomalı teknik direktör sayısı 800’ün üzerindedir. Mevcut kulüp sayısını baz aldığımızda ortaya arz fazlası çıkmaktadır. Bir yandan arz fazlasının getirdiği rekabet, diğer yandan sportif başarısızlıklar, yoğun bir şekilde teknik direktör devrimine neden olmaktadır(Çol,2006).

Takımlarda çalışan teknik direktörlere bakıldığında, son 10 yıllık süreçte takımlarda en fazla görev alan teknik direktörün 13 takımla Yılmaz Vural olduğunu görmekteyiz. Yılmaz Vural’ı 11’er takımla Sakıp Özberk ve Erdoğan Arıca, 10’ar takımla da Hüseyin Kalpar ve Hikmet Karaman izlemektedir.

Verilere göre asıl ilginç sonuç da, Futbol Liglerinde bu kadar teknik direktör değişikliği yaşanmasına rağmen, takımlar tarafından hep aynı isimlerin göreve getirilmesidir.

Türkiye’de son 10 yıllık periyot da Futbol Liglerinde yer alan takımlarda görev yapan teknik direktör sayısının 20 civarında olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle, Türkcell Süper Liginin 20 teknik direktör tarafından yönlendirildiği söylenebilir. Türkiye’de kayıtlı 800’ün üzerinde teknik direktör olduğu ve bunların da 500’ünün faal olduğu düşünülürse, Türkcell Süper Liginin sadece 20 teknik direktör etrafında dönmesi hem ilginç hem de düşünülmesi gereken bir durumdur. Bunca yıldır süper ligde görev yapan teknik direktörlerimiz arasında uluslararası alanda kabul gören ve Avrupa’nın önemli liglerinde takım çalıştırma başarısı gösteren teknik direktörlerimizin olmaması da gözden geçirilmesi gereken bir durumdur. Ulusal ve Uluslararası arenada nitelikli antrenör yetiştiremeyen ve onların teknik direktörlük yapabileceği ortamları yaratamayan TFF ve TÜFAD, konumlarını ve olaya bakış açılarını tekrar gözden geçirmek durumundadırlar (Çol, 2006).

. Yaşanan teknik direktör değişikliklerinin takımların ligdeki konumlarına göre değerlendirilmesi neticesinde, bu değişikliklerin %47,8’nin alt sıralarda, %21,6’nın orta sıralarda, % 30,6’nın ise üst sıralarda gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Almanya’da 2002’de yapılan ve 192 teknik direktör değişikliğinin incelendiği benzer bir çalışmada, takımlardaki teknik direktör değişikliklerinin %70’in alt, %23’ün orta, %7’nin de üst sıralarda yer alan takımlarda genellikle deplasman maçlarından sonra olduğu ve kümede kalma mücadelesi veren kulüp eğer teknik direktör değişikliğine gitmişse küme düşme oranı da %59.6 olarak bulunmuştur(Demir, 2007).

Bizim yaptığımız çalışmada, Turkcell Süper Ligi'nin son 10 yılında teknik direktör değişikliği yapan takım sayısının 116 ve bir sezonda teknik kadrosunda değişiklik yapan ortalama takım sayısının 11,6 olduğu tespit edilmiştir. Teknik direktör değişikliği yapan 72 takım küme düşmekten kurtulamamıştır. Ayrıca değişikliğe giden 55 takım, ligi değişiklik yaptığı yerin üstünde bir sırada tamamlamışlardır. 99 kez takımlar teknik adam değişikliğinden sonra, değişiklik yaptığı sıranın altında ligi bitirmişlerdir. 34 kez ise teknik adam değişikliğinin takımın sıralamadaki yerini değiştirmedigi tespit edilmiştir.

Teknik Direktör değişikliğinden en çok verim elde eden takım Ankaragücü olmuştur. Ankara ekibi, yaptığı 7 teknik adam değişikliğinden sonra ligi daha iyi bir sırada tamamlamıştır. Gençlerbirliği Kulübü de 1997, 2000, 2002, 2005 ve 2006 sezonlarında yaptığı teknik direktör değişikliklerinden sonra ligi daha iyi bir yerde bitirmiştir. Trabzonspor ise bu sürede yaptığı 17 teknik adam değişikliğinin 11'inde, ligi daha iyi bir yerde bitirme başarısı gösterememiştir.

Sezon içinde ya da arasında yapılan değişikliklerin takıma kısa vadede olumlu etki yaptığı tespit edilmiş olsa bile Groningen Üniversitesi Ekonometri Departmanı'ndan Ruud Köning'in 2000'de Hollanda Ligi için yaptığı çalışmada, teknik direktör değişikliklerinin her zaman olumlu etki yapmadığı ancak bu değişikliklerden sonra takımların yedikleri gollerde belirgin bir azalma olduğu tespit edilmiştir(haberturk.com).

Bunun yanında 1959 yılında başlayan Profesyonel Futbol Ligi tarihinde, sezon ortası teknik direktör değişikliği yapıp şampiyon olmayı başaran bir takımın olmaması da ilginç bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye'de son 2 yılda yapılan teknik direktör değişikliklerinin İngiltere, İspanya, İtalya, Almanya, Fransa gibi Avrupa'nın önemli liglerindeki değerleriyle karşılaştırılması neticesinde, aralarında sayısal olarak önemli bir fark olduğu belirlenmiştir. Türkiye Süper Ligi'nde son 2 yılda 24 takımda Teknik Direktör değişikliği yaşanmışken Almanya Bundesliga'da sadece 6 takımda teknik direktör değişikliği yaşanması oldukça ilginç bir sonuç olarak tespit edilmiştir(Ulagay, 2005).

Türkiye'de teknik direktör değişikliğini en çok Anadolu kulüpleri yaparken,3 büyük kulübün bu konuda daha istikrarlı olduğu görülmektedir. Anadolu kulüplerinde sık yapılan yönetim değişiklikleri, oluşan finansman sıkıntıları, kısa vadede başarı isteyen yöneticiler yüzünden teknik direktör değişikliğinin daha sık yaşandığı gözlenmektedir.

Tüm araştırmacıların çalışmalarında ortaya çıkan ortak faktör, teknik direktör değişikliğinin takımda yarattığı "şok etkisi"dir. Değişiklik sonrasında her takımda bir farklılaşma görülebilir. Takım eski antrenör hakkındaki olumsuz yargılardan (varsa) sıyrılmakta, üzerlerindeki suçluluk duygusu ve yetersiz performans baskısından bir süre için uzaklaşmaktadır. Sporcu, kendisi hakkında yerleşmiş bir hüküm taşımayan yeni antrenöre iyimser bir itaat göstererek kendisini çalışmaya daha fazla vermektedir. Yeni teknik direktör de zaten bazı olumsuzluklar bulunduğunu kabullenerek geldiği için, çeşitli formsuzluklara, yetersizliklere asla yılgınlıkla yaklaşmayacağı gibi, hangi olumsuzlukları ne kadar olumlu yönde giderirse o kadar başarılı olacağını bildiğinden asla saldırgan, yargılayan bir yaklaşım içerisine girmemektedir. Futbolda yargılar orta vadede, kalıcı başarı/başarısızlık orta-uzun vadede ortaya çıkmaktadır. Kesin olan şu ki; teknik direktör değişiklikleri aslında birer spor yönetimi fonksiyonu olduğu halde, genel olarak bir spor psikolojisi manevrası gibi kullanılmaktadır(Konter,1996).

Teknik direktör değişiklikleri genel olarak kısa vadede olumlu bir etkiye sahip olsa bile, incelenmesi gereken teknik direktör ve takım performansları değil, kulüp yönetimleri olmalıdır. Sezon içinde yarışma kaygısıyla telaşlanıp alel acele teknik direktör değiştiren yönetimler, önlerindeki 1-2 ay için iyi yönetim davranışları göstererek rahatlasalar bile, orta uzun vadede ülkenin karakterine, futbol bilgisine ve felsefesine güvenilen, istekli, coşkulu ve idealist teknik direktörlerin de erozyona uğramasına neden olmaktadır(Filiztekin, 2004).

Alp Ulagay'ın Hürriyet gazetesinde konuyla ilgili yaptığı araştırma sonuçlarına göre, teknik direktörün değiştirilmesinde ve sirkülasyonun bu kadar sık olmasında altı temel neden bulunmaktadır. Bunlar;

- 1- Taraftar baskısı çok fazla olduğu için kulüplerin sabredememesi,
- 2- Futbol hâlâ hobi olarak görüldüğünden takımlarda sistemin olmaması ve gerçekçi bir hedefin konulamaması,
- 3- Kulüplerin, takımın ihtiyaçlarına ve bütçeye göre oyuncu ve teknik direktör seçememesi,
- 4- Teknik direktör arz fazlalığının olması,
- 5- Nitelikli teknik direktör yetişmemesi ya da sistemli ortamın yaratılamaması,
- 6- Medya, Yayıncı kuruluş, ve TFF'nin bazı teknik direktörleri ön plana çıkarıp iş bulmalarına imkan sağlamaları olarak açıklanmaktadır (Ulagay, 2005).

Bizim konuyla ilgili önerilerimiz şunlar olacaktır.

✓ Türkiye Futbol Federasyonu ve TÜFAD, kulüplerin bir yılda en fazla iki teknik direktörle sözleşme imzalamasını, teknik direktörlerinde yılda sadece bir kulüpte çalışmalarını sağlayacak ve ayrıldıkları kulüplerinden sezon sonuna kadar maaşlarını alabilecek bir düzenleme yapmalıdır. Bu durum, kulüp yöneticilerinin teknik direktör seçiminde daha titiz olmalarını ve kulüpleri için en doğru ismi seçmelerini sağlayacaktır.

✓ Türkiye Futbol Federasyonu, yabancı uyruklu Teknik Direktörlerin çalışma kriterlerini zorlaştırmalıdır. Dünya Futbolunda hiçbir başarısı olmayan, sıradan, vasat yabancı teknik direktörlerin ülkemizde çalışmalarına izin vermemelidir.

✓ Türkiye'de antrenörlerin ve teknik direktörlerin haklarını korumak ve onları bir çatı altında toplamak için kurulmuş olan **Türkiye Futbol Antrenörleri Derneği (TÜFAD)**'nin, yapılacak yeni düzenlemelerle kulüpler üzerinde bir yaptırım gücünün olması sağlanmalıdır.

✓ Teknik direktörler, işsiz kaldıklarında bunu bir fırsat olarak görmeli, kişisel gelişimleri için çalışmalar yapmalıdırlar.

✓ Teknik Direktörler, birbirlerini rakip olarak görmemeli, işbirliği ve dayanışma içinde birbirlerinin başarısına destek olmalıdırlar.

✓ Taraftarlar, kulüp, teknik direktör ve futbolcular üzerinde baskı oluşturmamalı, oluşabilecek başarısızlık durumuna daha fazla sabır ve hoşgörü göstermelidir.

✓ Medya, tiraj uğruna popülist yaklaşımlardan kaçınmalı, teknik direktörleri eleştiride ve övgüde düzeyli olmalı, kulüplerin teknik direktör değişikliğinde baskı oluşturmamalıdır.

✓ Ülkemizde çalışacak yabancı uyruklu olan kariyerli antrenörlerin yanında mutlaka Türk antrenörlerin görev alması sağlanmalıdır.

✓ Türkiye Futbol Federasyonu, yurt dışında düzenlenen uluslararası seminerlere, yeterli vasıflara sahip yerli teknik direktörleri göndermelidir.

✓ Türkiye Futbol Federasyonu, teknik direktörlerin en az bir yabancı dil bilmelerini zorunlu kılmalıdır.

Bu önerilerimizin uygulanabilmesi neticesinde, ülkemizde kanayan bir yara haline gelen "Teknik Direktör kıyımları"nın azalacağını ve teknik direktörlerin takımlarında daha

uzun süre görev yapmaları durumunda ise takımlarına ve Türk futbolunun başarısına olumlu katkıda bulunacaklarını düşünüyoruz.

Türk futbolunda yaşanan Teknik Direktör kıyımı kanayan bir yara haline gelmiştir. Türk futbolunun bu olumsuz durumdan kurtulması için Türkiye Futbol Federasyon'un acil önlemler alması gerekmektedir. Futbol takımlarının bütçelerine, hedeflerine ve yapılarına uygun teknik direktörlerle uzun süreli çalışmalar yapmaları, başarılarının kalıcı olmasını sağlayacaktır. Bu durum Türk futbolunun gelişiminde olumlu etki yaratacaktır.

Kaynaklar (References)

1. Ulagay A. Başarısızlıkta ilk onlar akla geliyor. *Hürriyet Gazetesi*, s.35, 22.10.2005.
2. Çol Z. Bu ayıp bize ait, *Vatan Gazetesi*, s. 34, 22.03.2006.
3. Duruk A. Futbol Arşivi Veri Bankası, Süper lig teknik direktör raporu. www.turkfutbolu.net, 2007.
4. Erdem K. *Futbolda Kenar Yönetimi*, İstanbul Morpa Kültür Yayınları, s. 13-14, 2005.
5. Filiztekin A. *Türkiye Birinci Futbol Liginde Rekabet 1990–2004*, Sabancı Üniversitesi, 2004.
6. Konter E. *Bir Lider olarak antrenör*, Alfa basım yayın dağıtım. syf; 101-104, 111, İstanbul, 1996.
7. Sivritepe E. Turkish Soccer, Türk Futbolu arşiv bilgileri, www.angelfire.com, 2006.
8. Türkiye Futbol Federasyonu resmi web sitesi, futbol arşivi, www.tff.org.tr.
9. Demir H. Avrupa'da istikrar, Türkiye'de kıyım var! *Zaman Gazetesi*, s.36, 26.09.2007.
10. Teknik direktör değirmi, www.ajansspor.com, 03 Şubat 2006.
11. Seyyahlar rekora koşuyor, www.haberturk.com, 12 Mart 2008.